

‘Alevilerin dramı Sünnilerin trajedisidir’

Baskıcı düzenlerin doğal sonucu ‘Saklı Hayatlar’. Adımız, kimliğimiz ne olursa olsun hepimiz hikâyenin bir parçasıyız. Bu film, Türkiye’nin öyküsü olma iddiasında.

Dersim, Maraş ve Çorum olaylarının zihinlerdeki karanlık noktaları hâlâ aydınlatılmış değil. Bu olaylarla birlikte önyargılara maruz kalan ve kendilerini arka planda tutan Alevilerin yaşadığı trajik olaylar beyazperdeye aktarılıyor. Filmin ismi kendini gizli tutmaya çalışan bir toplumun psikolojisini de özetlemeye yetiyor: Saklı Hayatlar.

Yönetmenliğini ve senaristliğini Ahmet Haluk Ünal’ın üstlendiği film Alevi ve Sünni toplumlarının yaşadığı kimlik çatışmalarının yol açtığı trajediyi yansıtıyor ve gerçek hayattan ayrıntılar sunuyor. Film, 1980’de Çorum olayları yüzünden İstanbul’a göçen bir Alevi ailenin hikâyesinden yola çıkıyor: Yanına küçük kızı Gürcan’ı da alan Zeynep Hanım, binlerce Alevi gibi İstanbul’a kaçar, Tıp Fakültesi’nde okuyan büyük kızı Nergis’in evine yerleşir. Babaları Almanya’da işçidir. İşte o taşındıkları ev Türkiye’nin mecazıdır. Üst katta milliyetçi, muhafazakâr bir baba, üniversiteyi yeni bitirmiş, sol düşünceye sempati duyduğunu bilmediği oğluyla yaşamaktadır. Çorum’dan gelen aile o travmatik ruh hâliyle kimliklerini saklar. Zeynep’in kocası, “Alevi mahallesine bile gitmeyin. Ne olacağı belli olmaz!” demiştir. Anadolu’dan iki kızıyla gelmiş bir kadını apartman sakinleri yine ‘Anadolu usulü’ bağrına basar. Alt katta oturan kız ve üst kattaki oğlan birbirine âşık olur. İlk olarak alt kattaki anne fark eder durumu. Sonra üst kattaki babanın alt kattakilerin kimliklerini fark etmesiyle önyargılar devreye girer ve mayınlar patlamaya başlar. Yönetmen Ünal, “Türkiye’nin tüm saklı hayatlarını örnekleyen Alevi kimliğinin dramı, Sünni çoğunluğun da trajedisidir.” diyor. Filmin çekimleri Gazi Mahallesi’nde devam ediyor. Ünal’ın yönetmen koltuğuna oturduğu ilk uzun metrajlı film olan Saklı Hayatlar, Kültür Bakanlığı Fonu’ndan da destek alıyor. Mart 2011’de vizyona girmesi planlanan filmin yapımcıları hem sektörde hem seyircide beklenen ilgiyi uyandıracaklarına inanıyor. Yönetmen Haluk Ünal’la filmi ve Türkiye’deki saklı hayatları konuştuk...

-İlk filminizde neden Alevi konusunu ele aldınız?

Ben hep bu tarz hikâyeler anlatmak istedim; ama piyasa buna el vermiyor. Her zaman böyle istediğin, günlünün çektiği hikâyeler anlatamazsın. Çoğu zaman

sipariş karşısında kalıyorsunuz. Bakanlık fonunun başlaması yepyeni alanlar oluşturdu. Bundan sonra çekeceğim filmin (romanımdan uyarladım) tümü Almanya'da geçiyor. Elimin altındaki filmler pahalı projelerdi. İlk defa bu projede hem düşük bütçeli hem de istediğim tarzda bir hikâyeyi birlikte yakaladım ve çektiğim ilk film bu olsun istedim.

-Gerçek hayattan uyarlama galiba.

1980 yılında Çorum'dan kaçıp göçen bir aileyi ele alıyoruz. Birkaç hayat hikâyesi birleşiyor ve hepsi gerçek. Bir kısmı benim tanık olduğum ve yaşadıklarım. Bir kısmı, hikâyeyi birlikte yazdığım ve prodüktörlüğünde ortağım olan Serpil Güler'in yaşadıkları ve tanıklıkları. O Alevidir, ben Sünniyim. Bazı dostlarımla da tanıklıklarıyla bu öykü ortaya çıktı.

-Peki, seyirciye sormak istediğiniz ne?

Sorum şu: 'Siz bu kahramanlarımla yaptıklarına benzer şeyler yaptınız mı?' Çünkü bu film düne ait bir film değil. Tam da bugüne ve yarına ait bir hikâyeyi anlatıyor. 72 milletin yaşadığı Anadolu coğrafyasında ötekenden korktukça, ötekini tehdit hâline getirdikçe, ötekine saldırdıkça barış ve huzur içinde olamayız. Bence demokrat olmanın temel bir sorusu var: 'Öteki senin için kimdir ve ne anlam ifade ediyor?' Buna iki cevap var. Türkiye'de yaygın olan cevap: 'Öteki benim düşmanım'. İkincisi, 'Ben ötekilerden oldum.' İşte demokrat olan ikinci cevabı verendir benim için. Bu film, bir insan dramının yanı sıra bu soruyu sormak ve tartışmayı açmak isteyen bir hikâyeyi konu ediniyor.

-Hükümetin başlattığı Alevi çalışmayı, ifade etmek istedikleriniz için bir fırsat oldu mu?

Türkiye'de genel olarak demokratikleşme süreci, gözle görülür bir gelişme kaydetti. Her şeyin konuşulabileceği, Başbakan'ın 'Devlet Apo'yla görüşür tabii' diye arkasında durduğu bir sürece geldik. Bu benim gibi 52 yaşındaki bir insan için basit bir şey değil. Hayat bir kıyastır. Ben 60'ları da biliyorum, 70'leri, 80'leri, 90'ları da. Bu serbestleşme ve liberalleşme hâli başka bir cesareti getirdi. Bundan beş yıl evvel devletin herhangi bir fonu böyle bir projeye vermesi mümkün müydü? Geç kalınmış konuşmalar ve tartışmalar bunlar. Ben şuna inanıyorum: Türkiye toplumu kendi tarihini sinemalarla öğrenecek.

-Sünni kesimi rahatsız edecek mi film?

Etmemesi gerekir. Ben meseleye öyle bir hisle yaklaşıyor, öyle bir pencereden bakıyorum ki, karşımda öteki diyebileceğim ne Sünni var ne de Alevi. Türkiye'de 'Devlet Müslümanı' değilsen ya da 'Kemalist' değilsen mutlaka bir saklı hayatın olmuştur. Yahudi'ysen, Ermeni'ysen, Aleviysen, Rum'san, Kürt'sen, eşcinselsen, anarşistsen, bir tekkeye bağlı mütedeyyinsen mutlaka saklı bir hayatın olmuştur. Alevi sadece bunlardan biri.

-Tepki almaktan korkuyor musunuz?

Hayır, kesinlikle korkmuyorum. Ömrüm boyunca inandığımı söyleyen bir insan

oldum hep. Çok ağır bedelleri olacak dönemlerde çok saklı yaşadım. Saklı olmanın acısını bilen bir insanım. Yedi yıl yeraltında yaşadım. 12 Eylül darbesine karşı politik örgütlü hayatımı sürdürdüm. Bazı şeyleri yaşamayan bilemez. Hele saklı olmanın acısını herkes bilemez. İşkence acısı başlar biter ama saklı olmanın acısı bitmez.

-Peki, bu filmin Alevi hikâyesi olarak lanse edilmesi ticari olarak sizi korkutmuyor mu?

Ben saklı kalan hayatları Alevi örneği üzerinden anlatıyorum. İlk algıda birileri bize 'Bunlar Alevici mi? Sünnici mi?' diyebilir. Bunu engelleyemeyiz. Ben senaryoyu yazarken bütün kahramanlarımı sevdim. Onların hepsiyle empati kurabilecek bir hayatım var. Benim hayatım bir Türkiye'dir. Ben yıllardır komünist olarak yaşamış, özgürlükçü olduğunu söyleyen bir insanım. Annem ise mütebedeyindir. Kardeşim MHP'lidir. Babam tarafı elitist cumhuriyetçidir.

-Yani her kesimden bir parçanız olduğu için acısını da anlıyorsunuz.

Tabii ki. Bilgileri kitaptan okuyabilirsiniz ama ben annemden çok şey öğrendim. Kardeşimden insanlığa dair çok şey öğrendim. Zaten bunları öğrendikçe 'bir dakika' dedim. 90'lar benim pozitivizmle de hesaplaşma dönemimdir. Anne tarafımdan öğrendiklerimin enteresan katkısı olmuştur.

-'Film kimliksel önyargıları kıracak' diyebiliyor musunuz?

Bu çok iddialı olur. Bir filme bu misyonu yüklemek de haksızlık olur ama bunları sorgulamaya vesile olsun istiyorum. Filmdeki iki kahramanım madalyonun iki yüzüdür. Alevi anne ve Sünni baba.

-Alevi hikâyesi değil, bir toplum hikâyesi galiba.

Evet, kesinlikle öyle. Çünkü Alevinin trajedisi Sünninin trajedisi. Anlatılmış bir hikâye var bu ülkeye. Bu yalan ve resmî bir hikâye. Bu ülkenin anlatisını yeniden kurmak lazım. Ben bu mütevazı filmle, bu anlatının yeniden kurulmasına bir nebze katkıda bulunmaya çalışıyorum.

-Drama İstanbul uluslararası film atölyesi olarak bir ilk galiba?

Bütün dünyada roman yazarını, genç senaryo yazarını, meslek sahibi olmasa bile senaryolar yazanları, fikir sahiplerini ve yapımcıları buluşturan mekanizma ve proje havuzları vardır. Bizim ülkemizde yok. Ben, Senaryo Yazarları Meslek Örgütü Derneği'nin de kurucusuyum. Aynı zamanda bizim meslek örgütümüz Avrupa Sinema Yazarları Federasyonu Örgütü'nün üyesidir. Ben de üç yıldır delegesiyim. Dolayısıyla uluslararası bir tecrübem var. Aracı kurumların önemini gördüm ve birtakım dostlar edindim. Ağırlıklı Fransız dostlar. Onlar şimdi bizim ekibimize dâhil oldu. Bir aksilik olmazsa Oscar'lı birkaç yazar geliyor.

-Maddi imkânı yetersiz olan, senaryosunu kapıp kapınızı çalabilecek mi?

Aynen öyle. Yerli yazarlar değil sadece. Oscar'lı yazarlarımız da bu hizmeti

verecek. Mesela ben bir senaryoyu yazdım; ama Paris'ten, Londra'dan bu hikâye nasıl görünüyor? Bunu bilemeyiz. Bilmek açısından buna ihtiyaç vardır. Batı'da doğrudan konunun uzmanı olan Scribe Doctor'lara giderler. Teşhis koyar tedavi ederler. Sonra bizim gördüğümüz kusursuz senaryolar muhteşem bir Ar-Ge sürecinden geçerek var olur.

-Sonraki projeleriniz neler?

Annemin hayatıyla kendi hayatımı anlatacağım. Yani kendi Türkiye'mi.

2010-12-20

Muhabir: AYŞE TOSUN
